הקרב על חיאם

(המשך מעמוד 25)

הלבנון היא מצומצמת ובעלת מטרות מוגבלות בילבד, וכי גם אם היא מסתייעת בידי ישראל, אינה אלא יוזמה של הכוחות הנוצריים במובלעת שבדרום לבנון, המנסים להשתחרר מטבעת החנק המוסלמית הסוגרת עליהם.

למובלעת הנוצרית שמצפון למטולה יש צורה של אצבע ארוכה וצרה לאורך הכביש המחבר מיספר כפרים נוצריים ומקשר אותם עם הגדר הטובה שבגבול ישראל. כל אורכה של האצבע הזאת אינו עולה על עשרים קילומטר והיא מתמשכת בין ערוצי הליטאני ממערב והחבצני במזרח. מזרחה לחבצני, למרגלות החרמון, משתרע אזור הפתחלאנד. רק כפר אחד מצוי מערבית לליטאני, מהווה מעין טריז מאיים על האצבע הנוצרית. זהו הכפר אל חיאם, שבעבר כבר נכבש על־ידי הנוצרים, מוחזק עתה בידי כוחות הפידאיון. הכפר עצמו נשלט מהרכס המתמשך מעליו, שהמוצב העיקרי בו הוא תל שריקי.

באותה שעה בה הסתערו הטנקים של כוחות הנוצרים על תל שריקי, פרצו כוחות נוצריים אחרים לעבר יעדים נוספים בסביבה. בדרום המובלעת ניסה כוח נוצרי אחד לכבוש שוב את הכפר טייבה מיד המוסלמים. באזור קליעה שמדרום למרג׳עיון, תקפו כוחות נוצריים לכיוון מערב, ניסו להשתלט על גשר חרדלה שעל נהר הליטאני.

אולם רק הקרב על תל שריקי הוכתר בהצלחה. בתום מיספר שעות הצליחו הטנקים שפעלו בשורות הכוחות הנוצריים להשתלט על הרכס ההרריי שמעל הכפר חיאם, להניס משם את הלוחמים המוסלמים ולאיים מצפון על העיירה אל חייאם עצמה שכותרה למעשה מכל עבר בידי כוחות שישראל, על פי הצהרותיה הרישמיות, מסייעת להם.

היתה זו הפעולה הקרבית הנרחבת והמשמעותית ביותר שבוצעה באיזור זה בחודשים האחרונים. היא הצליחה לשחרר מעט את הלחץ המופעל על המובלעת הנוצרית, המתבטא בעיקר בהפגזות ובצליפות הטרדה. מה שאירע באופן מעשי בשטח הוא שהשליטה הנוצרית התרחבה והוחזרה לעומק 20 קילומטר נוספים לדרום לבנון, כשבמרכזה נמצא רק מעוז מוסלמי מכותר אחד — הכפר אל חיאם.

המשמעות האיסטרטגית

הקרב על חיאם לא הסתיים בכיבוש המוצב השולט על הרכס שמצפון לכפר. בימים שחלפו מאז נמשכו הקרבות באיזור זה, אלא שהם היו קרבות סטאטיים, שהתבטאו בחילופי אש ארטילרית ובירי בנשק קל בין קווי החזית החדשים שנתחמו באיזור זה בין שני המחנות.

למרות זאת הלכה הדאגה וגברה, בעיקר בוושינגטון ובמוסקבה. היא לא נבעה רק מעצם חידוש המתיחות באיזור או משינוי יחסי־הכוחות בין אנשי השמאל המוסלמי והימין הנוצרי. כי משמעות הקרב על חיאם חורגת מעבר למטרות הטאקטיות המוגבלות הניצבות בפני שני מחנות אלה בתחום הצר שמסביב למובלעת הנוצרית. השליטה בשטח עליו נטוש כיום הקרב אינה קשורה רק בקיום הסכם שתורה, המגדיר את סדר גודל כוחות הפידאיון באיזור, בהעלאת מוראל התושבים בכפרים הנוצריים ובהסרת טבעת הכיתור שהוטלה עליהם — כפי שניסו להציג זאת בדמאמרי הפרשנות בעיתונות הישראלית.

לאזור בו מתחוללים כיום הקרבות יש משמעות אסטרטגית לגבי המילחמה הבאה שתפרוץ בין ישראל וסוריה, שתי המדינות רואות באזור עליו מתנהל הקרב שטח חיוני להגנתן, שאין הן יכולות לוותר עליו ולהרשות הימצאות כוחות אוייב בו.

רק מבט כולל יותר במפה עשוי להבהיר את חשיבות הקטע הצר הזה הן לגבי ישראל והן לגבי סוריה.

הכפר אל חיאם והרכסים השולטים עליו נמצאים בפיתחת ביקעת הלבנון, המשתרעת בין הרי החרמון ממזרח ובין הר הלבנון ממערב, אילו נמצאו כוחות סוריים באיזור זה, היה הדבר מהווה איום ברור על ביטחונה של מדינת־ישראל, שכן, זהו השטח ממנו יכולה להיפתח מיתקפת שיריון סורית גדולה לעבר אצבע הגליל. תנאי הקרקע ודרכי התחבורה באיזור זה מאפשרים גישה מהירה ונוחה יחסית של כוח שריון שיתקוף מצפון לדרום, יוכל להסתער משם על אצבע הגליל ועל ביקעת החולה.

הסורים אומנם אינם נמצאים באזור זה של הביקעה, אבל הימצאותם של כוחות הפידאיון הפלסטיני באזור מהווה מעין מאחז קידמי של הסורים, המבטיח להם תפיסה ופריסה מהירה, כמעט ללא התנגדות, באיזור. המובלעת הנוצרית מהווה מעין חגורת־ביטחון קידמית מפני אפשרות תקיפה סורית וזהו אחד השיקולים שהינחו בעבר ומנחים גם כיום את הסיוע של ישראל לכוחות הנוצריים שם.

הסורים רואים בשליטה ישראלית על פיתחת ביקעת הלבנון איום ישיר על דמשק בירתם, אומנם בין הביקעה ובין דמשק מתנשאים רכסי הר החרמון, שאינם מאפשרים מיתקפה ישירה על דמשק מכיוון זה. אולם הביקעה עצמה מאפשרת חדירת כוחות שיריון בסדר גודל משמעותי צפונה עד למעברי ההרים, משם ניתן לאגוף את דמשק.

במצב זה נזעקו האמריקאים כדי להרגיע את שני הצדדים, החוששים כל אחד מתוכניות היריב, ולמנוע התלקחות באיזור. הטיעון הישראלי היה שישראל פועלת רק כדי להגן על האינטרסים הביטחוניים החיוניים שלה, ללא כל כוונות התקפיות. נשללה לחלוטין האפשרות של איום צבאי על דמשק, כתוצאה מהשתלטות הנוצרים על פיתחת הביקעה, אולם הסורים ממשיכים לראות בתפיסת רכס אל חיאם שינוי הסטאטוס־קוו באיזור, המסכן את ביטחונם. ספק אם הסורים יהיו מוכנים, לפיכך, להשלים עם כיתור הכפר אל חיאם, הניסיונות של הנוצרים לכבשו והדיפת הפידאיון מערבית לערוץ הלאטאני ומזרחית לערוץ החצבני.

הקרב על אל חיאם, גם אם הוא מתנהל בין נוצרים לבנונים ומוסלמים פלסטינים, הוא למעשה קרב בין ישראל לסוריה על השליטה בפיתחת ביקעת הלבנון.

מחסום או פתח? זוהי מפת איזור הקרבות בדרום לבנון. שתי המובלעות הנוצריות מסומנות בשטח האפור, כשהן מהוות ביחד אצבע החודרת לתוך ביקעת הלבנון. הסורים חוששים כי אצבע זו נועדה להבטיח לישראל נקודת־זינוק לעבר דמשק במקרה של מילחמה חדשה. הפדאיון הפלסטינים חוששים כי זהו בסיס למיתקפה על הפתחלאנד. ואילו מנקודת ראות־ישראלית משמש שטח זה כמחסום בלבד מפני ניסיונות חדירה מביקעת הלבנון לעבר עמק החולה.

במדינה

(המשך מעמוד 21)

מקרה, בכל מיני סיבות מקומיות או אחרות.

המודעות לצורך בקביעה מתוכננת של מטרות המילחמה גאתה מחדש בעצמה רבה אחרי מילחמת יום־הכיפורים. שבה שימשו תבשילי אד־הוק במיטבחה של ראש־הממשלה גולדה מאיר כמטרות המילחמה, המדיניות — וכך אומנם ניראו פני הדברים.

„מטרות המילחמה" הן הגדרות כתובות, מנוסחות בקפדנות אחרי דיונים מעמיקים, שמכינים אותן עוד קודם שפורצת מילחמה. את מטרות המילחמה יש להגדיר בשתי רמות. הרמה העליונה היא רמת הממשלה, הקובעת מה הן המטרות החיוניות והשלילות שהמדינה שואפת להשיגן בכל מילחמה שתפרוץ, לשם קידום מירבי של המטרות המדיניות הלאומיות — בתנאי שקיימות כאלה. כלומר, איזה שינויים תשאף המדינה לחולל באמצעות המילחמה ואיזה שינויים שירצה האוייב לחולל, תצטרך למנוע.

עיצוב מטרות המילחמה יוצר מרחב של גמישות התגובה הייזום המדיניים והצבאיים, בתיכנון ובניהול המילחמה. בדרך זו, לא רק המילחמות שתיזום ישראל תתנהלנה לשם השגת מטרות מסויימות, אלא גם המילחמות שייכפו עליה תתנהלנה כשלנגד עיני המבצעים ניצבות מטרות ברורות שתאפשרנה את קידומן של המטרות הלאומיות.

מטרות אלה מעובדות ברמה של מישרד־הביטחון למטרות־מילחמה־צבאיות. הן מפרטות את אורח היישום במישור זה.

משרתת, לא גברת. הימצאן של מטרות מילחמה מוגדרות כהלכה ונכונות היא בעלת חשיבות עליונה. היעדרן או מידת הטעות שבהן עלולה לגרום לצה״ל שיילחם את המילחמה הלא־נכונה (או יילחם לא נכון במילחמה); ישיג הצלחות בחזית הפחות קריטית מבחינה ביטחונית והפחות חשובה לעניין התהליכים המדיניים שלאחרי המילחמה. בגלל ניהול מיטבה וסדר קדימויות שונה, הנובע מ־מטרות מילחמה מוטעות, עלול צה״ל להחמיץ הישגים דווקא בחזית שהיא החיונית ביותר לביטחון המדינה הלא־נכונה בה דרושים החשובים יותר לצורכי המקח וה־ממכר האחר־מילחמתי ליד השולחן הירוק.

בהיותן מעוצבות לפי התפיסה המתוארת, מטרות־המילחמה הן מכשיר הכרחי של רעיון עליונות הרשות הממלכתית האזרחית על הצבאית. הן מאפשרות להגשים בעילות את המקובל ש„המילחמה היא המשך המדיניות" ומשרתתה, לא גברתה.

באמצעות הנחיית הגדרת מטרות־המילחמה של מישרד־הביטחון — שהן, ממילא, גם הצה״ליות — תוך קביעת נהלים של אישור הכרחי, יכולה הממשלה ליצור ציבור יעיל של בקרה על פעולות מערכת־הביטחון, תוך הבטחת שינויים ועידכונים, בהתאם להתפתחויות ועל־פי הפתרונות המדיניים שמגבשת הממשלה ומשנה מפעם בפעם.

קשה להבין כיצד יכלו ממשלות ישראל להתנהל עד כה בלא מטרות־מילחמה מוקדמות, ברורות, מותאמות לנסיבות השוטפות — הן להנחיית יוזמות ישראליות, אבל, לא פחות, גם כבסיס לתגובה יעילה על יוזמות מילחמתיות של האוייב.

השלילה היחידה הקיימת בהודעת סגן שר־הביטחון בדבר ההחלטה על גיבוש תוכנית של מטרות־מילחמה היא, שאי־אפשר לבוא בכמה שנים. העובדה שדווקא ממשלת הליכוד היא המגבשת מיסמך זה, תכתיב ודאי יעדים לאומיים שונים מאלה שהיו מוגדרים ע״י ממשלת המערך. אולם מבחינה צבאית החשיבות היא בעצם ניסוחן של מטרות המילחמה, הרבה לפני שהיא פורצת.

מישפט

מי המריבה

העותר כיטל הכנ״ץ כדי לפנות תחילה לשר החקלאות שלא ידון במחירי המים

כאשר החלו שופטי בית המשפט העליון דנים בעתירה נגד שר־החקלאות ארי׳ אל שרון שביקשה כי יימנע משינוי מחירי המים, ציפו העתונאים הרבים באולם לראות מה יעשו השופטים. בין המשפט, בהרכב יואל זוסמן (נשיא), אלפרד וית־קון ומאיר שמגר, היה מודע למאבק שמנהל היועץ־המישפטי־לממשלה בעניין רכוש השרים.

העתירה, שהוגשה בשם יגאל לביב על־ידי עורכי הדין אריה כרמלי ויוסי ארנון, קבעה כי כיוון ששר־החקלאות הוא בעל חווה גדולה, יש לו עניין אישי בכך שמחירי המים לחקלאים יהיו נמוכים. העתירה אמרה כי לביב שמע וקרא בעיתונים כי שרון עומד להעלות את מחירי המים לצרכנים הביתיים כדי לסבסד את מחירי המים לחקלאים, וכיוון שיש לשר אינטרס אישי ביקש לביב כי בית־המשפט יצווה, שהשר יימנע מכל שינוי במחירי המים כל עוד הוא בעל אינטרס אישי בעניין.

יאחר את הרכבת. תחילה ניסה השופט ויתקון לבחון אם יכולים השופטים לדון בעתירה, שכן אף הם צרכני מים ולכן בעלי עניין בנושא. אולם השופט זוסמן קבע כי הבעייה שונה לגמרי. חוק המים קובע כי לפני שינוי מחירי המים על שר החקלאות לפרסם את תוכנית השינוי ולתת אפשרות למתנגדים להופיע לפני ועדה מיוחדת שתדון בהתנגדויות. עורך־הדין ארנון הסביר לשופטים כי פנה לנציבות המים ונאמר לו כי ישנו את מחירי המים בקרוב, וכי הוא חושש כי עד שיפנה לפי חוק המים, יאחר את הרכבת.

השופט זוסמן הציע כי יפנה בכל־זאת לשר החקלאות ויביע לפניו את התנגדותו לכל נגיעה שלו בנושא וכן יבקש לאפשר לו להתנגד לשינוי במחיר המים. אם בכל־זאת ישונה המחיר הלביב יחשוב כי היו שיקולים זרים, יפנה לבג״ץ כמוצא אחרון. עורך־הדין ארנון ביטל את העתירה, ושלח מייד מכתבים לשר־החקלאות ונציבות המים כהצעת בית־המישפט. ההכרעה המישפטית נדחתה זמנית.

מוסיקה

כיסאות מאפיזיקאליים

כיצד מפעיילים את סיגנון ה„פראבדה" נגד מנצח שנמדט מברית־המועצות

לפני מיספר שנים, התקיים ופעל ביישראל גוף מוסיקאי בשם האנסמבל־הקאמרי, מיסודו ובהנהלתו של גארי בארתיני. במהלך השנים מיצה גוף זה את כל יכולתו ואת יכולת מנהלו מייסדו.

האנסמבל־הקאמרי הזדקן במהירות והחל לגסוס. התרופפות סמכותו המוסיקאלית של בארתיני, ומריבות אין־ספור עם הנגנים — הביאו את האנסמבל עד למוות קליני. בניסיון הצלה של הרגע האחרון הורחק בארתיני מניהול האנסמבל.

ניסיון שווא שנערך בשנה שעברה, להחיות את הפגר־המוסיקאלי, היה הבאתו של המלחין האיטלקי המפורסם, לוצ׳יאנו בריו, כיועץ־מוסיקאלי וכמנצח. בריו, בעלה של הזמרת המהוללה קאתי ברבריאן, הרכיב ביחד עם שלד נגני האנסמבל תוכניות מעניינות, אלא שבגלל פעילותו הבינלאומית, ניבצר ממנו להחיות את הגוף שמוטט בידי גארי ברתיני.

מעולה לעולה נגינתנו עולה. בנסיבות טראגיות אלו, הגיע לישראל עולה חדש, רודולף ברשאי (53), מגדולי המנצחים בעולם לתיזמורות קאמריות, ומי שייסד בעבר את התיזמורת הקאמרית הבמהולה של מוסקבה.

עם עזיבתו את בית־המועצות, קיבל ברשאי הצעות אין־ספור לנצח על תיזמורות קאמריות שונות במערב. הוא הוזמן על־ידי חברות־הקלטה ותחנות־טלוויזיה לנצח על הקלטות שונות. בין ההצעות היתה גם הצעת האנסמבל־הקאמרי. רודולוף ברשאי בחן הצעה זו, הגיע למסקנה שניתן לייסד על חורבות האנסמבל גוף מוסיקאלי חדש, שביחד איתו יהיה ניתן להגיע להישגים ברמה בינלאומית. המועצה לתרבות ולאמנות, קרן ישראל־אמריקה ושאר הגופים הציבוריים המופקדים על האנסמבל־הקאמרי, נענו לדרישותיו של ברשאי להגדיל את הרכב הנגנים מ־37 ל־45, הכפילו את תקציב־התיפעול והתאימו אולם לחזרות ולהופעות.

בחודש מארס השנה, באולם רקאנטי שבמוזיאון תל־אביב, גילה קהל שוחרי המוסיקה הקאמרית בישראל את רודולוף ברשאי ואת תחייתה של „התיזמורת הקא־

(המשך בעמוד 41)